

КРИМ.

**ВЕЛИКИЙ ТЕРОР
1937-1938 гг.**

Карта Криму станом на 1937 р.

Бахчисарай.

1920-ті роки

Севастополь.

1930-ті роки

Напередодні «Великого терору» нарком внутрішніх справ Кримської АРСР Т. Лорд-кіпанідзе на партійній конференції прозвітував, що із 1935 р. по травень 1937 р. арештували за політичними звинуваченням **понад 3 тисячі осіб.**

Первинний ліміт згідно з наказом НКВС СРСР №00447 становив **1500 осіб**, із них планувалося розстріляти 300 осіб. Але нарком внутрішніх справ Криму К. Павлов повідомив, що в ніч із 28 на 29 червня 1937 р. вже арештували 1655 осіб, що перевищувало виділений ліміт.

На початок 1938 р. ліміти досягли 4 тис. осіб, **із них розстріляли 1300 осіб.**

До осені 1938 р. в «альбомному порядку» за національними лініями розглянули справи на 1388 осіб, із них 874 – розстріляли. Особлива трійка, затверджена у вересні 1938 р., розглянула справи на **1801 особу** й ухвалила з них розстріляти – **1596.**

Усього у 1937–1938 рр. у Криму арештували **16 252 особи**, із них розстріляли **понад 5 тисяч осіб.**

СВОДКА

о вскрытых и ликвидированных контрреволюционных
организациях и группах по Крымской АССР при проведении
операции по приказу НКВД СССР за № 00447

№ № n/n	Окраска	Организация		Группировка		Одиночки	Всего осужде- но
		Кол-во	Участн.	Кол-во	Участн.		
1.	Кулацко-миллифирковские	1	18	62	316	459	793
2.	Немецко-фашистские	3	78	72	517	277	872
3.	Вредительско-диверсионные	-	-	92	195	900	1095
4.	Белогвардейско-повстанческие	5	72	5	47	369	488
5.	Церковно-сектантские	3	78	17	207	58	343
6.	Проч.к-р уголовники)	-	-	13	49	360	409
	Итого	12	246	261	1331	2423	4000

Начальник 5 Отделения, 4 отдела УГБ НКВД
лейтенант государственной безопасности

Довідка про викриті та ліквідовані контрреволюційні організації
та групи по Кримській АРСР. Грудень 1937 р.

СВОДКА
об осужденных Тройкой НКВД Крымской АССР
по окраскам и политическому прошлому

<i>№№ n/n</i>	<i>Окраска и политическое прошлое</i>	<i>Осуждено</i>	<i>Примечание</i>
1.	<i>Кулаки-вредители</i>	996	
2.	<i>Фашисты</i>	892	
3.	<i>Миллифирковцы</i>	248	
4.	<i>Террористы</i>	169	
5.	<i>Вредители-диверсанты</i>	334	
6.	<i>Каратели</i>	167	
7.	<i>Самосудчики</i>	160	
8.	<i>Повстанцы</i>	161	
9.	<i>Муллы</i>	66	
10.	<i>Попы</i>	19	
11.	<i>Монахи</i>	16	
12.	<i>Проповедники</i>	27	
13.	<i>Церковно-сектантский актив</i>	215	
14.	<i>Дашнаки</i>	12	
15.	<i>Эсеры</i>	7	
16.	<i>Исключенные из ВКП (б)</i>	102	
17.	<i>Уголовники</i>	409	
	<i>Итого:</i>	4000	

*Начальник 5 Отделения, 4 отдела УГБ НКВД
лейтенант государственной безопасности*

Довідка про засуджених трійкою НКВС Кримської КРСР за "забарвленням" і політичним минулим. Грудень 1937 р.

С В О Д К А
об осужденных Тройкой НКВД Крымской АССР
по национальному признаку

<i>№№ n/n</i>	<i>Окраска и политическое прошлое</i>	<i>Осуждено</i>	<i>Примечание</i>
1.	<i>Русских</i>	1458	
2.	<i>Украинцев</i>	488	
3.	<i>Татар</i>	907	
4.	<i>Немцев</i>	873	
5.	<i>Болгар</i>	96	
6.	<i>Евреев</i>	52	
7.	<i>Чехов</i>	31	
8.	<i>Поляков</i>	23	
9.	<i>Белорусов</i>	15	
10.	<i>Армян</i>	20	
11.	<i>Эстонцев</i>	9	
12.	<i>Латышей</i>	5	
13.	<i>Венгерцев</i>	3	
14.	<i>Греков</i>	17	
15.	<i>Крымчаков</i>	1	
16.	<i>Мадьяров</i>	1	
17.	<i>Корейцев</i>	1	
	<i>Итого:</i>	4000	

*Начальник 5 Отделения, 4 отдела УГБ НКВД
лейтенант государственной безопасности*

Довідка про репресованих трійкою НКВС Кримської АРСР
за національною ознакою. Грудень 1937 р.

17 квітня 1938 року в історії кримських татар називають Чорним. Тієї квітневої ночі у дворі симферопольської в'язниці НКВС гриміли постріли. Це розстрільна команда влаштувала бійню представникам кримськотатарської інтелігенції. За одну ніч **було знищено інтелектуальну еліту цілого народу.**

*З книги Гульнари Абдулаєвої "Історія Криму.
Коротка оповідь великого шляху"*

ТОГО ДНЯ ЗАГИНУЛИ:

Якуб Аблямітов, науковець-хімік

Якуб Азізов, філософ

Асан-Сабрі Айвазов, письменник,
мовознавець

Осман Акчокракли, історик, етнограф,
археолог

Алі Асанов, педагог

Ях'я Байрашевський, мовознавець

Усеїн Боданінський, музеєзнавець, директор
музею "Ханський палац" у Бахчисараї

Джафер Гафаров, письменник

Керім Джемаледінов, мовознавець

Ібрагім Фемі Ісмаїлов, учитель

Абдулла Ляфіт-заде, поет

Якуб Мусаніф, журналіст, літературний
критик

Мамут Недім, журналіст,
театральний критик

Ільяс Тархан, письменник

та багато інших

Боданінський Усеїн (1877–17.04.1938). Діяч кримськотатарської культури, художник-декоратор, історик, засновник і перший директор музею «Ханський палац» у Бахчисараї. У 1937 р. заарештований за звинуваченнями в участі у контрреволюційній націоналістичній організації та роботі на іноземну розвідку. Розстріляний у Сімферополі.

Акчокракли Осман Нурі-Асан-оглу (3.01.1878 – -17.04.1938). Діяч кримськотатарського культурного відродження, письменник, історик-археолог, сходознавець, етнограф, педагог. Заарештований у Баку за «участь у націоналістичній контрреволюційній організації». Розстріляний у Сімферополі.

ВЕЛИКИЙ ТЕРОР У КРИМУ. Довільна вибірка прикладів за даними архівно-кримінальних справ

прізвище, ім'я	заняття	місце проживання	рішення у справі	характер обвинувачення
Абадієв Садик	учитель татарської школи	Феодосія	10 років таборів	"контрреволюційна націоналістична агітація"
Ашкіназі Ефраїм	бухгалтер "Агроджойнта"	Симферополь	розстріл	"член сіоністської організації, шпигунство на користь фашистської Німеччини"
Баал Август	конюх колгоспу	Тельманський р-н	8 років таборів	"член фашистсько-диверсійної організації"
Бухбанд Серафіма	домогосподарка	Симферополь	5 років таборів	"дружина зрадника Батьківщини, приховувала його троцькістську діяльність"
Ваврін Йосип	слюсар МТС	Джанкойський р-н	10 років таборів	"контрреволюційна діяльність"
В'язовий Іван	сторож "Роглавмолоко"	Кіровський р-н	розстріл	"член фашистської групи, шпигун"
Гер-Степанян Сибат	учитель армянської школи	Симферополь	8 років таборів	"член антирадянської націоналістичної організації"
Давиденко Іван	селянин, колгоспник	Кіровський р-н	розстріл	"антирадянська агітація"
Джебаров Ридван	робітник будинку відпочинку	Алупка	розстріл	"антирадянська агітація"
Естафіді Костянтин	службовець Курортбуду	Ялта	5 років таборів	"член контрреволюційної націоналістичної організації"
Еюпов Ахтем	селянин, колгоспник	Ялтинський р-н	розстріл	"член націоналістичної організації"
Євдосенко Іван	селянин, колгоспник	Маяк-Салинський р-н	10 років таборів	"антиколгоспна агітація"
Єщенко Михайло	технічний директор заводу	Керч	розстріл	"член антирадянської троцькістської організації"
Жабоклицький Казимір	рахівник	Феодосія	розстріл	"агент польської розвідки"
Жолондковський Дормідонт	телеграфіст пошти	Старий Крим	розстріл	"шпигунство на користь Греції та Румунії"
Заар Йоган	чорнороб	Тельманський р-н	розстріл	"член німецької націоналістичної організації"
Зорін Яків	сторож їдальні порту	Феодосія	розстріл	"контрреволюційна пропаганда"
Ібраїмов Емір	торговець	Батумі	5 років таборів	"член антирадянської організації з нелегального переправлення людей за кордон"
Іслямов Юнус	мийник паровозів	Сариголь	розстріл	"антирадянська агітація"
Кабаюзова Ганна	не працювала	Феодосія	5 років заслання	"агентка іранської розвідки, агітувала за еміграцію до Ірану"
Кюне Іван	селянин, колгоспник	Тельманський р-н	10 років таборів	"член фашистського осередку, обробка німецької молоді у фашистському дусі"

Лагу Ібраїм	селянин, колгоспник	Алуштинський р-н	розстріл	"член контрреволюційної кулацької групи"
Ляшенко Григорій	сторож, колгоспник	Ак-Мечетський р-н	10 років таборів	"член кулацької групи, яка готувала збройне повстання"
Майер Федір	тесля радгоспу	Джанкойський р-н	10 років таборів	"виступав проти державної позики, колгоспів, казав про низьку оплату праці"
М'ятов-Міатіді Савва	бухгалтер рибтресту	Керч	5 років заслання	"член контрреволюційної націоналістичної шпигунської організації"
Набатов Олександр	помічник комбайнера	Ак-Шейхський р-н	10 років таборів	"антирадянська агітація"
Нусс Христіан	вантажник	Феодосія	розстріл	"член контрреволюційної групи, заявляв про підтримку Німеччини у війні з СРСР"
Оберландер Артур	робітник	Джанкой	розстріл	"член німецької контрреволюційної організації"
Очакі-Огли Григорій	агроном-плановик	Симферополь	5 років таборів	"контрреволюційна агітація"
Павленко Олексій	"подводчик" Держкурорту	Євпаторія	8 років таборів	"антиколгоспна агітація"
Пфейфер Фридрих	безробітний	Ічкінський р-н	розстріл	"у період Громадянської війни боровся з радянською владою"
Регер Яків	селянин, колгоспник	Тельманський р-н	розстріл	"організатор контрреволюційної організації на залізниці"
Ряскін Іван	безхатко	?	5 років таборів	"проводив розмови, які дискредитують Конституцію СРСР, вождів"
Сааде Михайло	слюсар заводу	Євпаторія	розстріл	"антирадянська діяльність"
Сяров Олександр	робітник залізниці	Бахчисарай	розстріл	"антирадянська агітація"
Табак Тейфук	селянин, колгоспник	Алуштинський р-н	розстріл	"член контрреволюційної організації"
Тютюник Юхим	механік землечерпалки	Керч	розстріл	"агент розвідорганів Німеччини і Греції"
Убогий Григорій	селянин, колгоспник	Ленінський р-н	розстріл	"член контрреволюційної організації"
Усеїнзаде Асан	пастух	Симферопольський р-н	розстріл	"член контрреволюційної націоналістичної організації"
Фаїз Абдуб	селянин, колгоспник	Куйбишевський р-н	розстріл	"член контрреволюційної кулацької групи, шкідництво"
Фюттер Вольдемар	вантажник "Заготзерна"	Феодосія	розстріл	"член контрреволюційної групи, заявляв про підтримку Німеччини у війні з СРСР"
Хабрат Григорій	вантажник на залізниці	Симферополь	розстріл	"антирадянська агітація"
Хорошев Ілля	селянин, колгоспник	Ленінський р-н	розстріл	"шпигунська, диверсійна, повстанська, націоналістична діяльність"
Цакелов Василь	селянин, колгоспник	Старокримський р-н	5 років таборів	"ненависть до радянського ладу, писав листи грецькому консулу"
Цеховой Петро	стрілочник на залізниці	Феодосійський р-н	розстріл	"член шпигунсько-диверсійно-шкіндицької групи"
Чабанов Антон	селянин, колгоспник	Маяк-Салинський р-н	8 років таборів	"агітація проти здавання хлібу державі"

Чущенко Сергій	тракторист колгоспу	Фрайдорфський р-н	10 років таборів	"член контрреволюційного фашистського осередку, навмисне шкідництво"
Шаат Густав	бригадир колгоспу	Фрайдорфський р-н	розстріл	"член фашистської диверсійної організації"
Шушляпін Іван	тракторист радгоспу	Джанкойський р-н	10 років таборів	"антирадянська агітація"
Щавинський Костянтин	"путеобходчик" на залізниці	Джанкойський р-н	10 років таборів	"участь в банді"
Щиков Василь	робітник каменоломні	Ак-Монайський р-н	8 років таборів	"контрреволюційна агітація"
Юбицький Федір	водій	Лариндорфський р-н	розстріл	"польський шпигун"
Юшко Яків	технік-тваринник	Биюк-Онларський р-н	розстріл	"шкідництво"
Явич Хаїм	шкільний учитель	Фрайдорф	10 років таборів	"контрреволюційна діяльність"
Яєв Музафар	священнослужитель	Ічкінський р-н	розстріл	"член контрреволюційної організації"

*За матеріалами видання "Реабілітовані історією.
Автономна Республіка Крим" Книги 1 - 9*